

Život v cisterciáckém klášteře

Život v cisterciáckém klášteře

Řehole sv. Benedikta

Řádové předpisy:

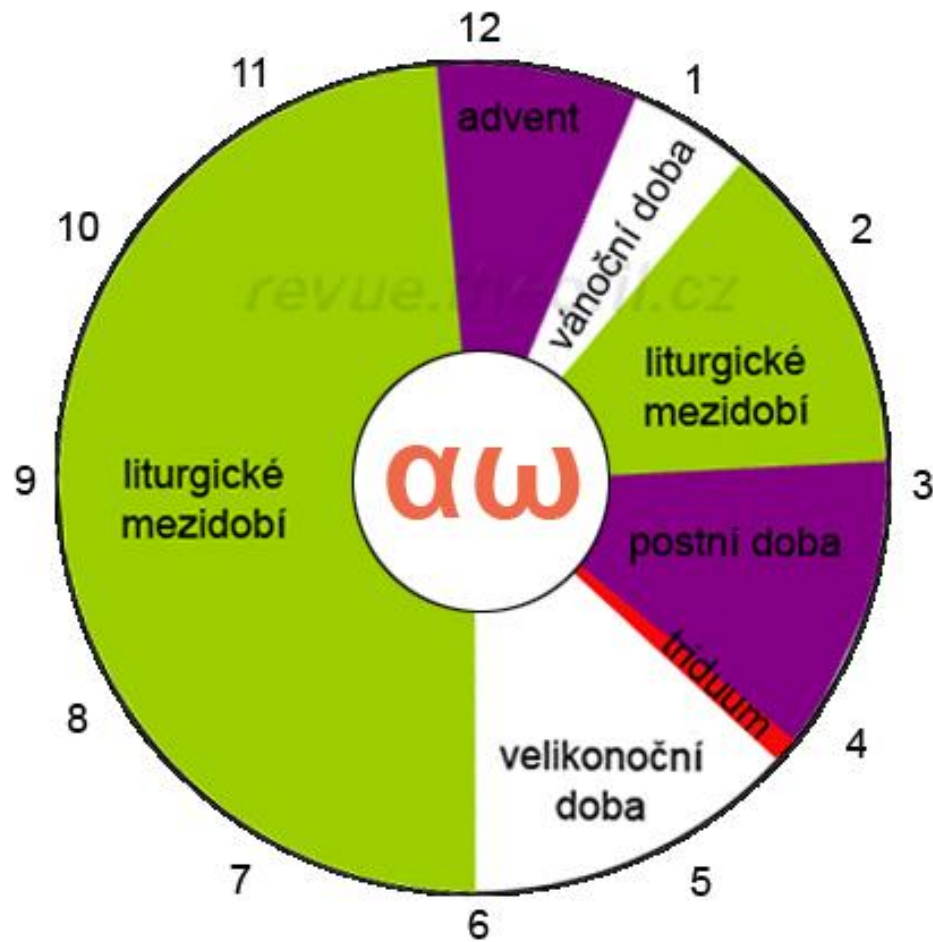
Ecclesiastica officia
Instituta generalis capituli
Usus conversorum

- Život v klášteře byl prodchnut spiritualitou. Od probuzení uprostřed noci přes celý den až k usínání mnichy provázela stále připomínaná a reflektovaná Boží přítomnost, jež je měla posilovat.
- Také všechny činnosti v klášteře měly svůj spirituální rozměr. Na prvním místě *officium divinum*, ale spolu s ním i další činnosti. Spiritualitou měla být prodchnuta zbožná četba (*lectio divina*), dále práce, vnímaná jako modlitba rukou, svou liturgickou část mělo i společné jídlo v refektáři, zahajované i zakončované modlitbou a doprovázené četbou bible nebo jiných vybraných náboženských textů.
- Liturgie povyšovala i další běžné úkony jako např. zahajování a zakončování týdenní služby v kuchyni apod.
- Duchovně byl vnímán i spánek, během nějž mnich odpočíval pod ochranou Boží.

Liturgický rok

- Rok Páně
- Připomínka Kristova života na zemi
- tzv. temporál, dva cykly pohyblivých svátků (velikonoční cyklus, vánoční cyklus)

Liturgický rok

Liturgický rok

Rok svatých

Připomínky svatých, zejména P. Marie – sanktorál

Svátky v průběhu celého roku

Denní rozvrh

- Nebyl jen jeden
- Dvě verze letního rozvrhu (od Velikonoc do Letnic, od Letnic do září)
rozvrh zimní (od října do počátku čtyřicetidenního půstu)
- Rozvrh pro dobu postní od Popeleční středy do Velikonoc.
- Každý z rozvrhů měl variantu pro všední den
- variantu pro neděli
- Jednotlivé varianty rozvrhu se lišily v různých v liturgii, v počtu hodin určených pro práci, v množství odpočinku, v čase, na který připadalo společné jídlo, a také v množství pokrmu.

Denní rozvrh v klášteře

Letní slunovrat

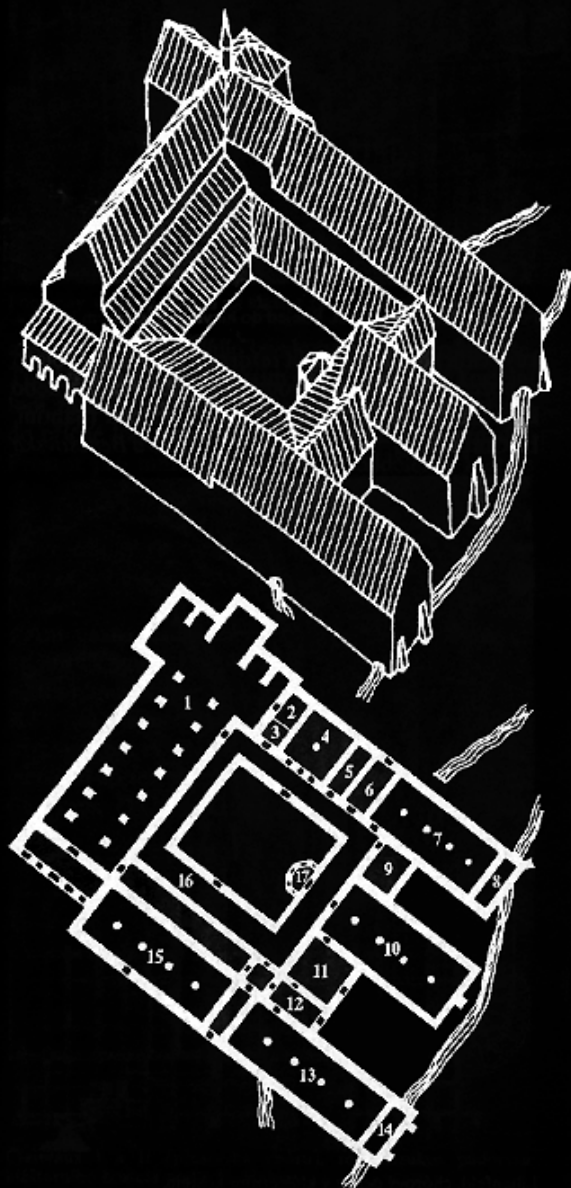
1.45 budíček
2.00–3.00 vigílie
3.00–3.45 laudes
4.00–4.15 primy
4.15–4.40 kapitula
4.40–7.45 práce
7.45–8.00 tercie
8.00–8.50 mše
8.50–10.40 četba náboženských textů,
studium
10.40–11.00 sexty
11.00–11.30 oběd
11.30–14.00 odpočinek
14.00–14.15 nony
14.30–18.00 práce
18.00–18.45 nešpory
18.45–19.15 večere
19.50–20.00 kompletář
20.00–1.45 spánek

Denní rozvrh v klášteře

Konec prosince

1.20 budíček
1.30–2.50 vigílie
2.50–7.00 četba náboženských textů,
studium
7.15–8.00 Laudes
8.00–8.15 primy
8.20–9.10 mše
9.20–9.35 tercie
9.35–9.55 kapitula
9.55–11.10 práce
11.20–11.35 sexty
11.35–13.20 práce
13.20–13.35 nony
13.35–14.05 večere
14.05–14.40 četba náboženských textů,
studium
14.50–15.30 nešpory
15.55–16.00 kompletář
16.00–1.20 spánek

IDEÁLNÍ PLÁN CISTERCIÁCKÉHO KLÁŠTERA

1. Kostel
2. Sakristie
3. Armarium (prostor pro ukládání knih)
4. Kapitulní sň
5. Schodiště do dormitáře (společné ložnice) v patře
6. Hovorna
7. Sál mnichů (místnost pro práci)
8. Záchody mnichů (v patře)
9. Ohřívárna (jediný vytápěný prostor)
10. Refektář (jídlna) mnichů
11. Kuchyně
12. Hovorna
13. Refektář (jídlna) konvršů
14. Záchody konvršů (v patře)
15. Zásobárna
16. Křížová chodba
17. Studniční stavení

Oznamování času

- Zvony
Signum (obvykle 2 zvony ve zvoničce nad křížením kostela) – svolávaly k liturgii

Fontenay

- Campana, pod stříškou nad refektářem (ovládal se z jídelny), oznamoval
- počátek a konec jídla a svolávali se jím mniši například i k lectio divina.

- Nola – malý zvonek

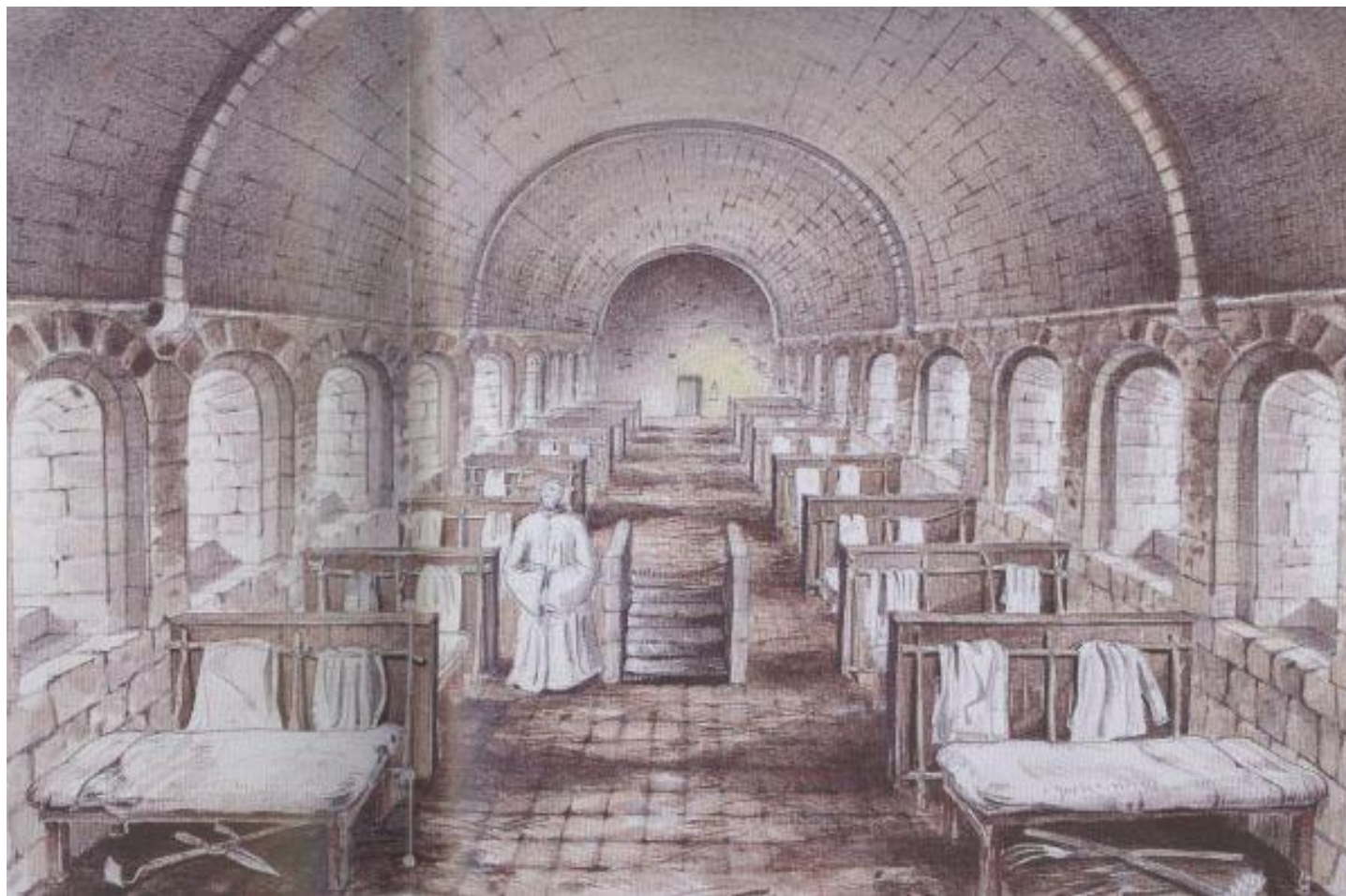
- Tabula- ozvučené dřevo oznamovala počátek práce, svolávala mnichy k mimořádným událostem apod.

- Smluvené signály

Nola

1.45- budíček

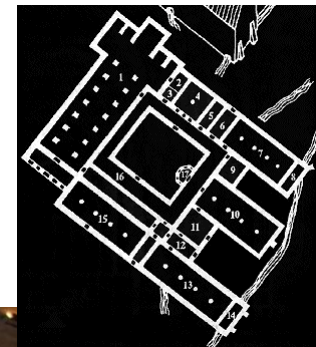

Dormitář, schodiště do kostela
Silvacane

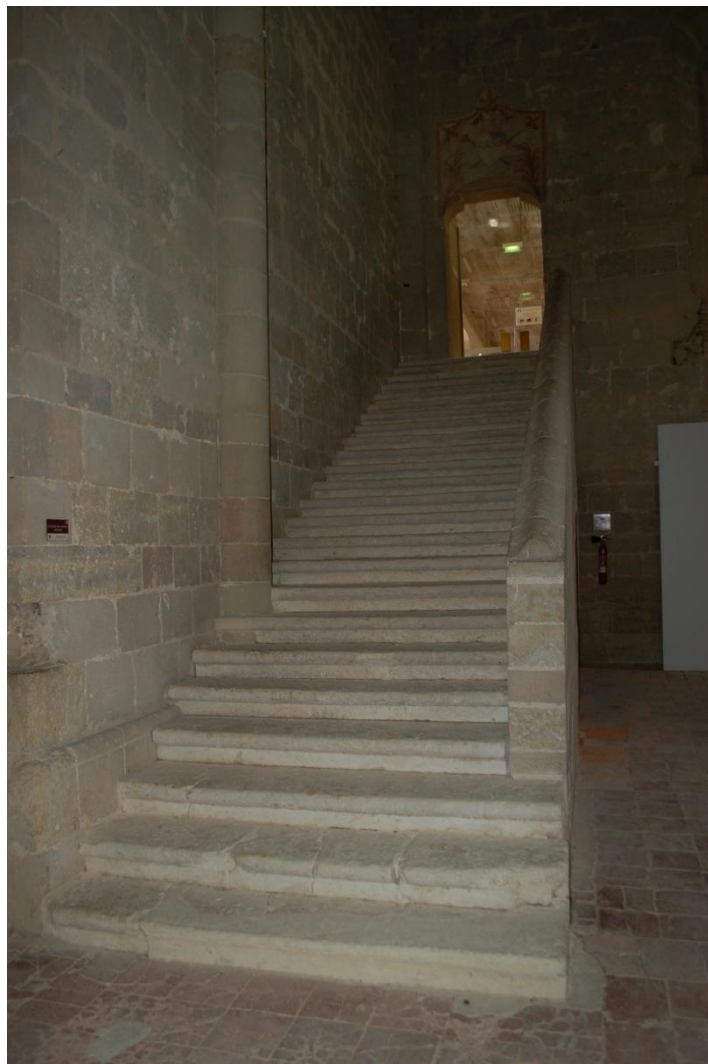

Noční schodiště

Santa Creus

Flaran, noční schodiště

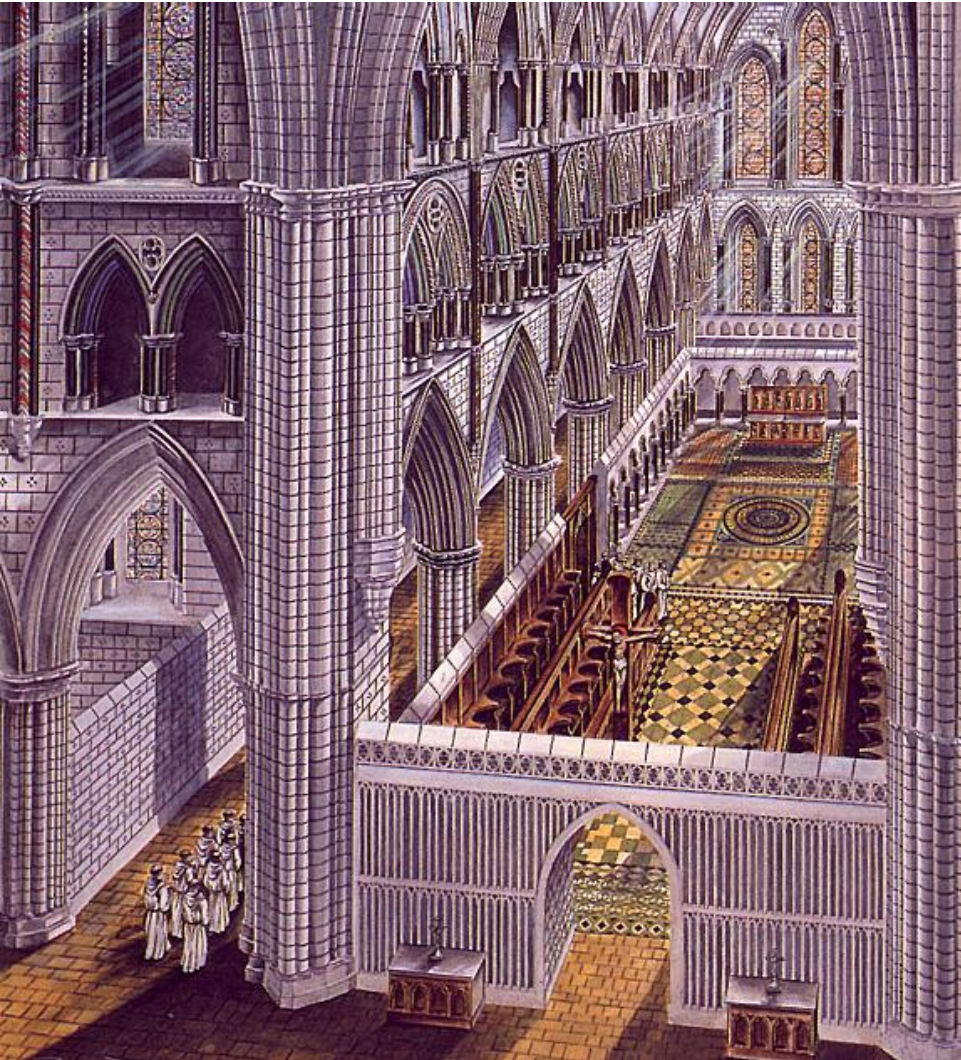
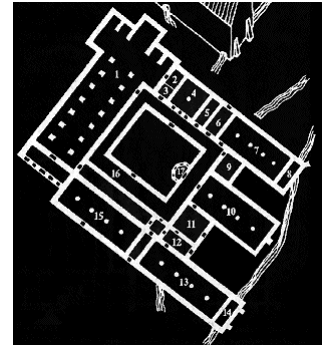
Osek, noční schodiště

Silvacane, výklenky na lampičky

Mniši v chóru

Mniši usedali v chóru podle svého pořadí v komunitě.

První sedadlo pravé části chóru náleželo opatovi, levou část mnišského chóru vedl převor.

Pforta, středověké chórové lavice

Pforta, středověké chórové lavice

Letner, Maulbronn

Noční a ranní bohoslužby

Vigilie

Většinou po vigiliích přestávka v ambitu
V létě krátká, v zimě několik hodin

Laudy + modlitby za mrtvé -za úsvitu
Po nich přestávka na ranní hygienu, převlečení

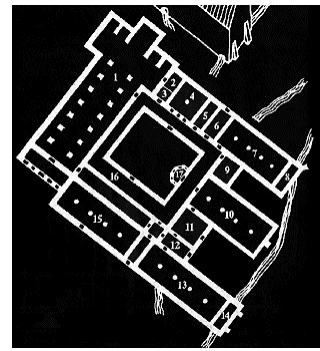
Prima- o první světlé hodině dne

Noirlac. kostel

Kapitula

Kapitulní síň, Eberbach

Osek, kapitulní síň

Osek, kapitulní síň, sedadla mnichů

Flaran, pohled do kapitulní síně

Práce

Pracovat museli všichni zdraví s výjimkou těch, kteří měli jiné povinnosti, např. týdenní službu v kuchyni .

V dormitáři se převlékli do škapulíře, jenž sloužil jako zástěra, a na údery dřevěné desky (tabula) se shromáždili v ambitu, odkud pak šli na určené místo.

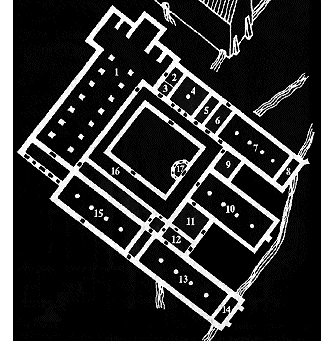
Ranní práce cca 2 hodiny

Po ní odpočinek, např. při čtení

Manuální práce

Intelektuální práce

Noirlac

Psaní a výzdoba knih

Tercie
Mše

- Mše se konala obvykle ve všední den jedna, a to po terciích.
- V neděli a o velkých svátcích byly mše dvě - po primě (ranní mše) a druhá (velká mše) po terciích.

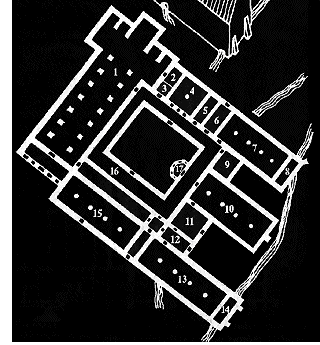
- Pro účel bohoslužby, mší, stejně jako hodinek měly být kostely co nejlépe vyzdobené a osvětlené. Zvláštní světla měla hořet před oltáři, o svátcích mohl být podle možnosti iluminován i celý kostel.

Lectio divina

- Po mši se mniši na znamení zvonku z refektáře odebrali do ambitu, aby se zde věnovali zbožnému studiu .
- *Lectio divina* se skládalo ze tří postupných kroků práce s textem: přečtení (*lectio*), rozjímání nad ním (*meditatio*) a modlitby (*oratio*).
- V létě určoval denní řád na *lectio divina* asi dvě hodiny, v zimě téměř pět hodin.
- Ještě více času na četbu nabízely neděle a svátky, kdy se nevykonávala manuální práce.

Lectio divina

Fontenay

Lectio divina

Noirlac

- Po skončení času určeného na *lectio divina* dal zvon znamení na sextu.
- Mniši odložili své knihy, které uschovali v armariu a odebrali se jednotlivě do chrámu.

Poblet, armarium

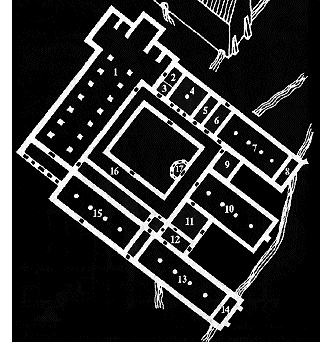

Osek, armarium (vpravo)

Sexta

Noirlac, kostel

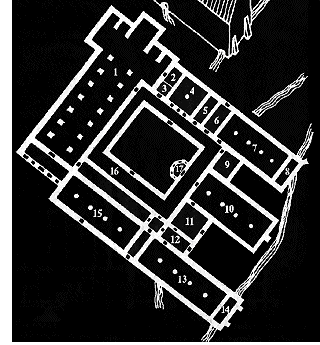

Oběd

- Začátek oběda, stejně jako ostatní činnosti v klášteře, oznámil zvon. Na jeho vyzvání se mniši shromáždili před refektářem a v lavatoriu si umyli ruce. Poté vstoupili do jídelny a každý šel ke svému místu.

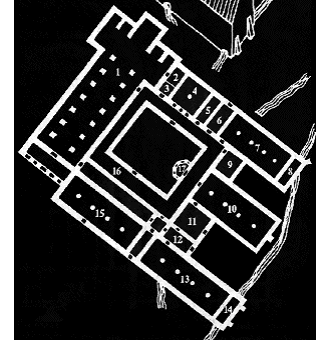
Oběd

Lavatorium, Poblet

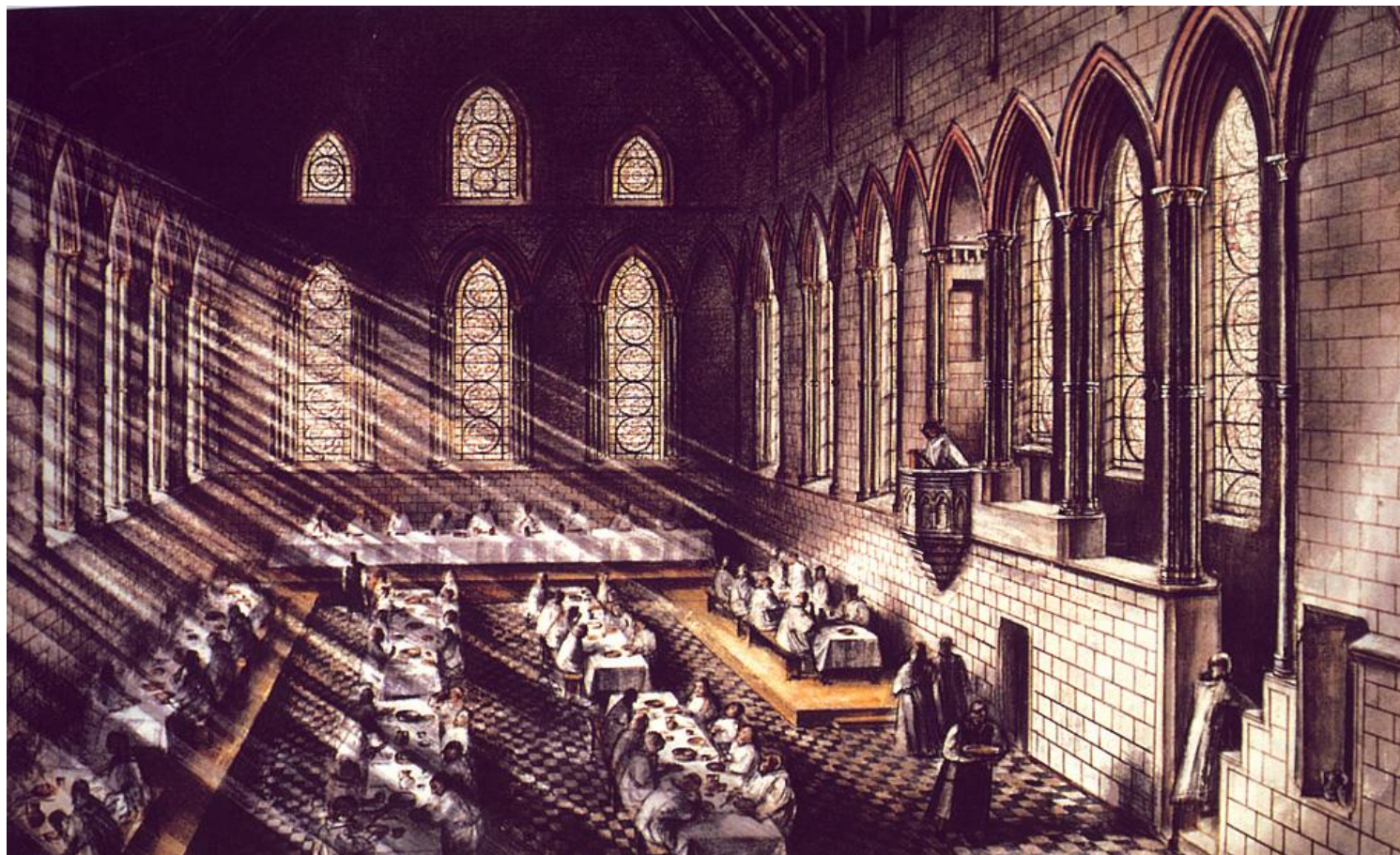
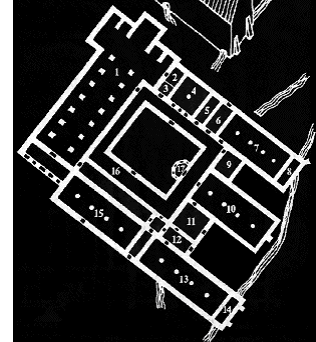

Lavatorium, Osek

- Jídlo začínalo společnou modlitbou. Po jejím skončení mniši odložili kukule a usedli ke stolu. Každý měl na svém místě připravenou porci chleba přikrytou ubrouskem. Ti, kteří měli týdenní službu v kuchyni, začali nosit pokrmy. Mniši měli s sebou své nože.

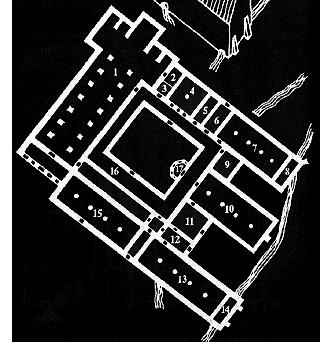
Oběd

Refektář, Royaumont

Refektář Royaumont, lectorium

- Jedlo se v naprostém tichu (silencium)
- Během jídla lektor četl.
- Pro četbu se vybíraly většinou různé biblické texty, a to v návaznosti na liturgická období

- Od Velikonoc do Letnic dostávali mniši zeslabení po zimě každý den oběd a večeři, přičemž oběd se podával po sextách a večeře po nešporách.
- Od Letnic do 13. září jedli dva dny v týdnu až po nonách, to znamená jednou denně, zbytek dní měli jídla dvě.
- Od 14. září do Velikonoc jednou denně po nonách (odpoledne), v období quadregesimy, až na závěr dne, po nešporách.

Kuchyně

- Jídlo vařila a o kuchyň se starala tzv. týdenní služba
- Ke každému z jídel, ať již by šlo o období letní nebo zimní dva vařené pokrmy a k tomu se mohla ještě podávat zelenina nebo ovoce.

Poblet, vodovod v kuchyni

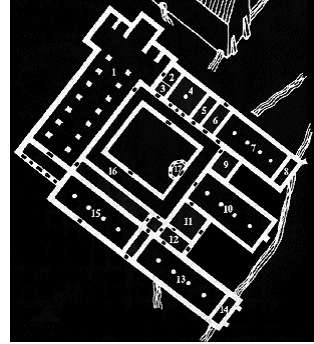
Seligenthal, kuchyně

- Konec jídla určoval převor. Na jeho znamení mniši povstali a odebrali se do kostela k díkyvdání. Poté oratoř opustili a společně odešli do dormitáře. Na čele šel převor, za ním pak mniši v pořadí, jaké jim náleželo.

Odpočinek

Mnišský dormitář, Fontenay

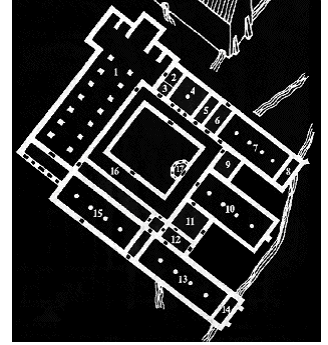

Mnišský dormitář, Fontenay

Mnišský dormitář

Záchody, Royaumont

- Siesta se držela v jarních a letních měsících (od velikonoce do konce září), kdy jsou noci krátké, aby snížila spánkový deficit mnichů.
- Konec siesty oznamoval zvon.
- Mniši sešli denním schodištěm do kláštera.
- Během pauzy si umyli ruce v lavatoriu a pak mohli jít do choru nebo čekat v ambitu na začátek bohoslužby.

Silvacane, denní schodiště

Nona

- Po nonách se mniši ve dvojicích odebrali do refektáře, šli opět podle pořadí.
- V refektáři dostali vodu, kterou si mohl vzít každý, kdo měl žízeň.
- Společné napití (*biberes*) ukončil zvonek v refektáři, po jehož zaznění bratři odešli do dormitáře.
- Převlékli se do škapulíře a na zvuk dřevěné „tabule“ se v ambitu shromáždili k odchodu do práce.

Zahrada, Noirlac

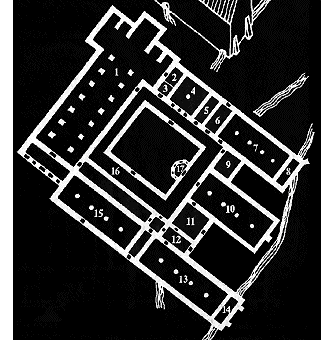

Nešpory

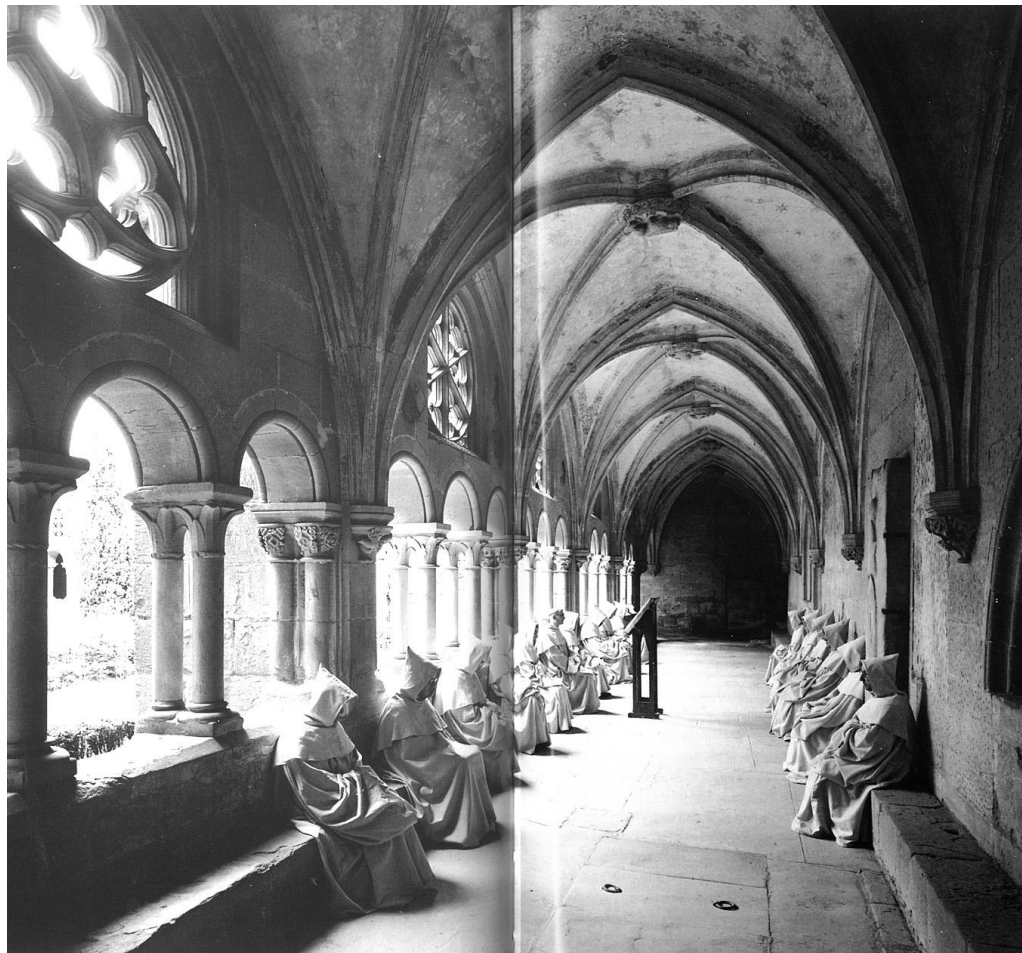
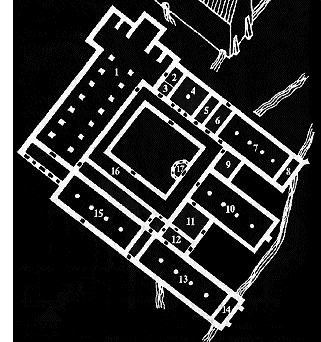

Večeře

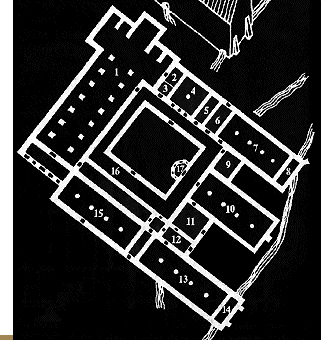
Refektář konvršů, Maulbronn

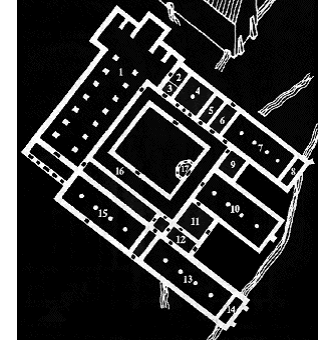
Collatio, společná čtenba

Lavice mnichů v severním křídle ambitu, Poblet

Kompletář, závěr liturgického dne

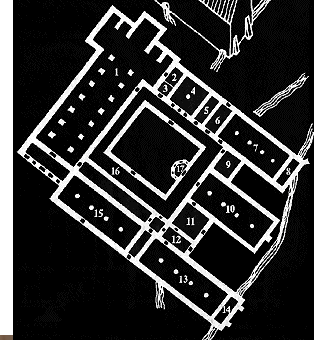
Madona, Royaumont

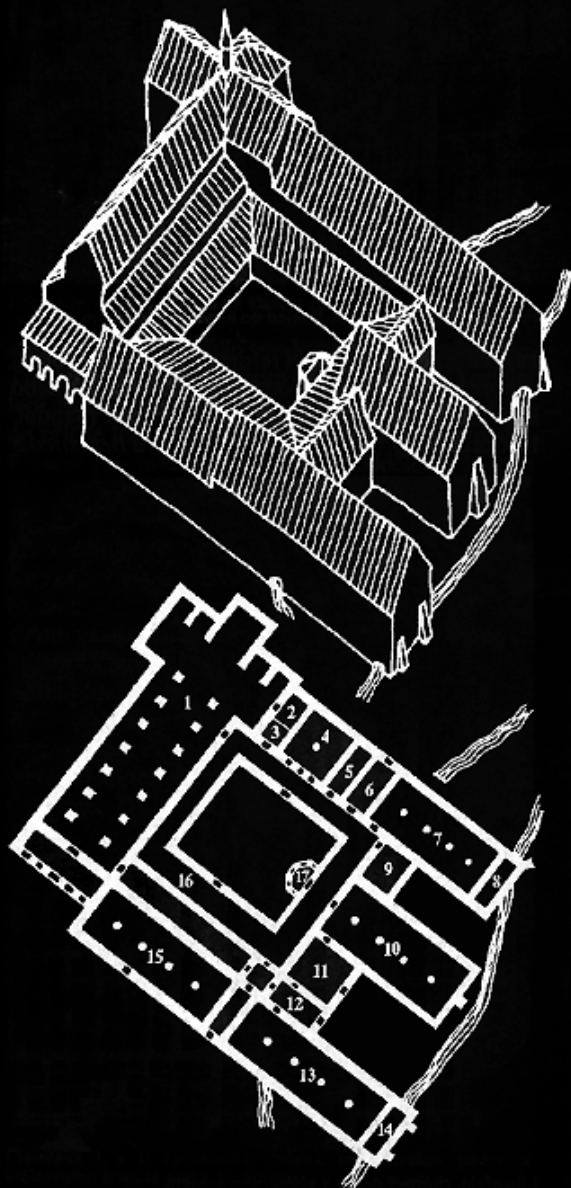
- Kompletář zakončoval hromadný zpěv antifony Salve Regina k poctě Panně Marii, jíž byl celý cistercký řád zasvěcen.
- Po kompletáři mělo panovat v celém klášteře až do vigilií naprosté silencium

Spánek

Dormitář, Eberbach

IDEÁLNÍ PLÁN CISTERCIÁCKÉHO KLÁŠTERA

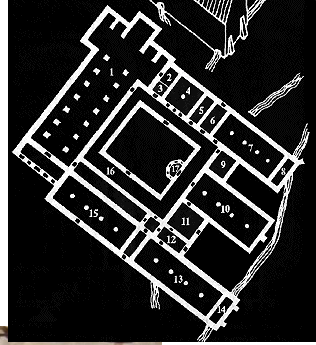

1. Kostel
2. Sakristie
3. Armarium (prostor pro ukládání knih)
4. Kapitulní sň
5. Schodiště do dormitáře (společné ložnice) v patře
6. Hovorna
7. Sál mnichů (místnost pro práci)
8. Záchody mnichů (v patře)
9. Ohřívárna (jediný vytápěný prostor)
10. Refektář (jídlna) mnichů
11. Kuchyně
12. Hovorna
13. Refektář (jídlna) konvršů
14. Záchody konvršů (v patře)
15. Zásobárna
16. Křížová chodba
17. Studniční stavení

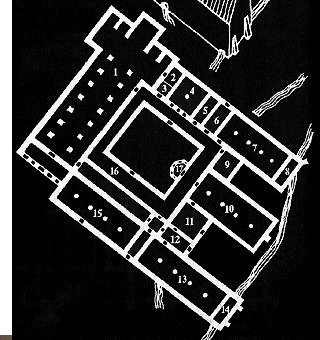
Ambit

- Ambit, čili křížová chodba propojoval všechny důležité části klauzury a tvořil spojnici mezi kostelem a konventními budovami i mezi jednotlivými částmi konventu.
- Kromě komunikačního významu měl také vlastní poslání- *lectio divina*, *collatio*, obřadné omývání nohou na Zelený čtvrtek (chudákům i některým členům konventu), běžně v sobotu mnichům (týdenní služba).

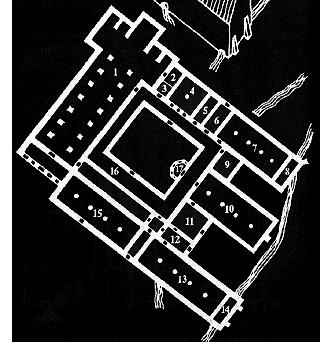
Ambit, Poblet

Vyšší Brod, severní křídlo ambitu

V křídlo ambitu (mnišské)

Sakristie

Armarium

Kapitulní síň

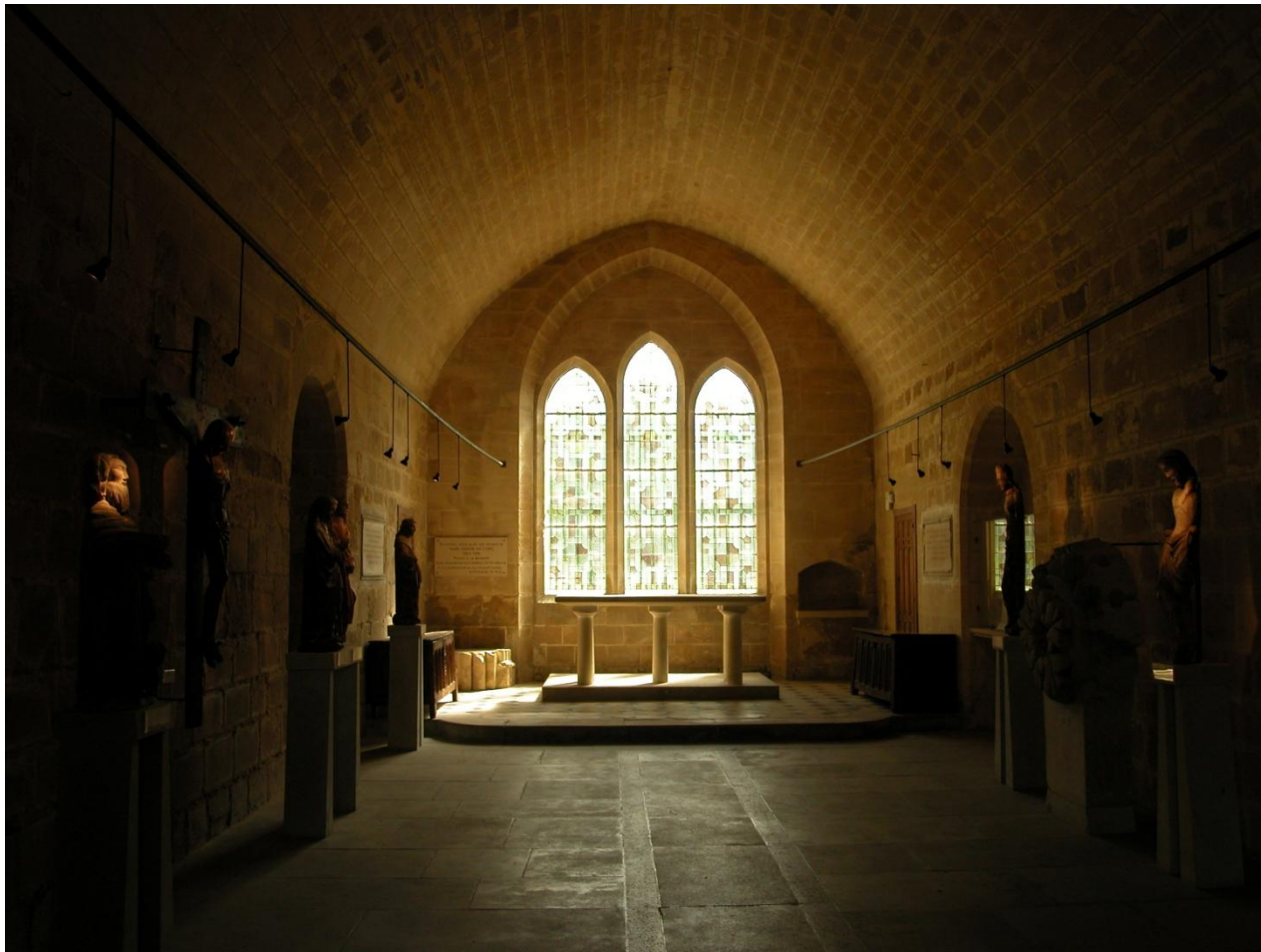
Denní schodiště
do dormitáře

Vchod do zahrady

Hovorna

Fraterie

Sakristie Royaumont

Hovorna
Parlatorium

Jediné místo v klášteře určené pro
hovor

Santes Creus

Průchod do zahrady

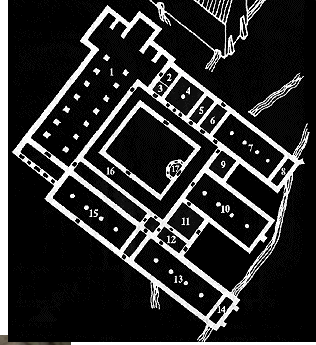
Flaran

Fontenay

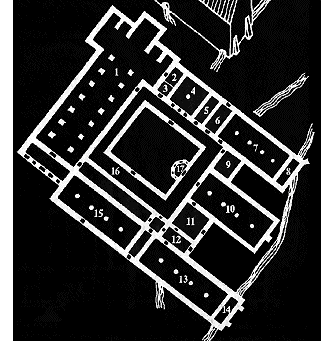

Kalefaktorium, Villers

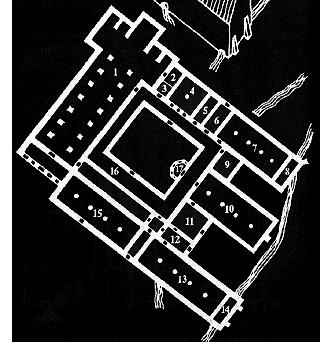

- Kalefaktoria sloužila k ohřívání (mnichů), k sušení (mokrých nebo vlhkých hábitů) a při pouštění žilou.
- Jediný den, kdy se v kalefaktoriu topit muselo, byla vigilie Narození Páně, kdy měli mniši možnost chodit se do kalefaktoria ohřát. Jindy o tom, zda se má v kalefaktoriu zatopit, rozhodoval převor.

Západní křídlo ambitu, Bebenhausen

Zásobárna Clairavux

Fontenay, pohled ze zahrady na východní křídlo

